

Радько А.О.
*аспірантка кафедри менеджменту в галузях АПК
Сумського національного аграрного університету
м. Суми, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Інноваційна діяльність прискорює НТП та забезпечує приріст обсягів виробництва, а у аграрному секторі ще є основою ефективного розвитку та підвищення ефективності господарювання. Інновації головним чином забезпечують економічну стабільність та задовольняють споживчий попит на нові товари і послуги.

Вперше поняття «нові комбінації» та «інноваційний процес» було введено у науковий обіг на початку ХХ століття австрійським вченим Йозефом Шумпетером. У своїй праці «Теорія економічного розвитку» (1911 р.) він визначає п'ять типів нових комбінацій змін або інновацій [3, с.26]:

- 1) виробництво нового продукту чи відомого продукту в новій якості;
- 2) впровадження нового методу виробництва;
- 3) освоєння нового ринку збуту;
- 4) залучення для виробничого процесу нових джерел сировини;
- 5) проведення реорганізації (уведення нових організаційних форм).

На думку А. Томпсона інновацією є генерування, прийняття і впровадження нових ідей, процесів, продуктів і послуг. Тобто в одному випадку, інновація - це результат творчого процесу у вигляді нової продукції (техніки), технології, методу тощо, в іншому - процес введення нових виробів, елементів, підходів, принципів замість існуючих.

Фатхутдінов Р.А. розуміє її як «кінцевий результат упровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління й одержання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного чи іншого виду ефекту». На

думку Г.Д. Ковальова, інновація - це «кінцевий результат інноваційної діяльності, у процесі якої створюються (купуються) і використовуються нововведення».

Особливий підхід до визначення інновацій у П.Ф. Друкера, який вважає, що інновація - це особливий засіб підприємців, за допомогою якого вони досліджують зміни, що мають місце в економіці та суспільстві, з метою використання їх у бізнесі чи в різних сферах обслуговування [3, с.27].

Багато вітчизняних вчених і науковців досліджували теоретичні та практичні аспекти інновацій, а саме: В.Г. Андрійчук, Ю.Атаманова, С.Валдайцева, В.Василенко, О.Волкова, С.Володіна, В.Гейця, В.Гусева, Н.Краснокутська, Л.Михайлова, А. Музиченко, П.Саблук, Л.Федулова, Д.Черваньова, В.Чижова, В.Шматько, В.В. Юрчишин та ін. Але в сучасний період виникають нові можливості для проведення досліджень інноваційної діяльності, особливо в сільському господарстві.

Здійснення інноваційної діяльності підприємства є неможливим без оцінки її ефективності. Для здійснення об'єктивної та комплексної оцінки інноваційної діяльності доцільно виділити особливості прояву ефективності саме інноваційної діяльності.

Під ефективністю інноваційної діяльності підприємства варто розуміти кількісне вираження її результативності за допомогою системи показників, які характеризують відношення результатів інноваційної діяльності до витрат на її здійснення[1, с.2].

Ефективність інноваційної діяльності - це показник, який характеризує ступінь задоволення суб'єкта станом та формою об'єкта інноваційної діяльності, разом з цим суспільство отримує корисний ефект [2, с.1].

У загальному вигляді економічну ефективність інновацій визначають порівнянням результатів із витратами, що забезпечили цей результат.

Інноваційний процес у сільському господарстві пов'язаний з організаційно-економічним, техніко-технологічним оновленням, спрямованим на удосконалення агропромислового виробництва, підвищення ефективності та

конкурентоспроможності на основі використання досягнень науки, техніки, передового вітчизняного та світового досвіду.

Аграрний сектор має ряд особливостей, що знижують ефективність інноваційної діяльності, порівняно з іншими галузями економіки (Рис.1). Це зумовлено, в першу чергу, наявністю землі як основного фактора виробництва, взаємодією з живими організмами, сезонним характером виробництва, високим рівнем ризику. Специфічним видом інновацій для сільського господарства є селекційні, що характеризуються тривалим процесом розробки. Метою агроінновацій є підвищення врожайності, продуктивності тощо, а не винайдення принципово нового об'єкту. Розробка значної частки агроінновацій має регіональний характер, оскільки характеристики об'єкту повинні відповідати особливостям природних та кліматичних умов. Також аграрні інновації тісно пов'язані з екологією та збереженням природних ресурсів.

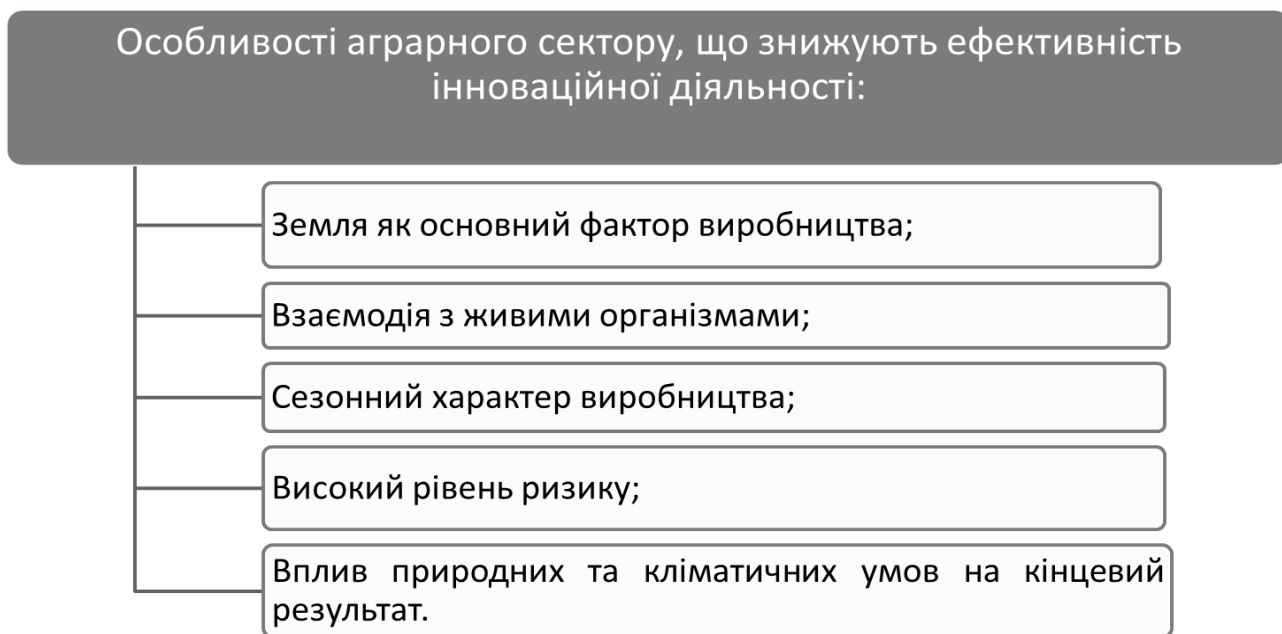

Рис.1 Особливості аграрного сектору, що знижують ефективність інноваційної діяльності

Під час оцінки інноваційної діяльності мають бути вирішені наступні завдання: оцінка результату здійснення інноваційної діяльності; оцінка ступеню досягнення поставлених цілей; оцінка ефективності здійснення витрат на досягнення результату від інноваційної діяльності з урахуванням її тривалості.

Оцінювати ефективність інноваційної діяльності можна за такими напрямками:

- оцінювання економічної ефективності нововведення стосовно підприємства (як саме воно забезпечує конкурентоспроможність, прибуток та фінансову стабільність підприємства);
- оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю стосовно забезпечення неперервності інноваційного процесу й досягнення кінцевої мети одержання новинок, що відповідають вимогам ринку [4, с.2].

Отже, інновації передбачають отримання певного ефекту, який необхідно оцінити з точки зору його корисності суспільству і дії на навколишнє середовище. Розмір ефекту від реалізації нововведень безпосередньо визначається очікуваною їх ефективністю, яка виявляється як: поліпшення використання ресурсів; збільшення обсяг продажу; одержання прибутку від упровадження винаходів, патентів, ноу-хау, ліцензійної діяльності; зміна асортименту продукції та поліпшення його якості, створення нових товарів і послуг, що повніше задовольняють потреби споживача; зміна умов праці та підвищення її ефективності; приріст і накопичення нових знань, умінь і навичок; підвищення кваліфікації робітників; можливість навчання, зміни професії і соціального статусу працюючого; підвищення рівня задоволеності умовами та змістом праці, можливість самореалізації; поліпшення системи управління й організації як виробництвом, так і суспільством у цілому; зміна якості і стилю життя людей, формування нової культури.

Література:

1. Костевко В.І. Методологічні питання оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / В.І. Костевко - Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2011>
2. Маркова С.В. Теоретико-практичні засади визначення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] / С.В. Маркова // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_2/104.pdf

3. Саранчук Г.М. Інноваційний розвиток сільського господарства як основа підвищення його конкурентоспроможності / Г.М. Саранчук / Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. - Тернопіль. - №15. - 2010. - С.26-32

4. Сенів Б. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства: проблеми і шляхи розв'язання [Електронний ресурс] / Б. Сенів - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Un_msm/2010_14-15/Ukrainska_nauka-14-15_2010/30_Seniv.pdf